

6926

Արսէն-Երկաթ

Աժառն-Բաթթի

Ոչկիւ-արձաւ Մ արքայ.

891.99

Ա-93

Վերսի
1919

498
ԱԼԻՇԱՆ - ՐԱՖՖԻ < 9

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ

(ԱՐՏԱՏՊԵԱԼ ԲԱԶՄԱՎԷՊԷՆ)

2011

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

1919

2003

611-23/1178

ԱԼԻՇԱՆ-ՐԱՖՖԻ

891.99
Ա-93

ԱԼԻՇԱՆ-ՐԱՖՖԻ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ

Ք (ԱՐՏԱՏՊԵԱԼ ԲԱԶՄԱՎԷՊԷՆ)

978
1001

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

1919

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

Ա Ն Զ Ի Ն Ք

ԱԼԻՇԱՆ
ԲԱՖՖԻ

Տեսարանը կը ներկայացնէ դաշտ մը՝ որուն եզերքն է գաղթի մամբան, արիւնոտ, երկար, քաղառած՝ հեռաշոր անսահմանութեան մէջ։ Քանի մը դիակներ հոս ու հոն կը հանգչին... Մայր մը կոշրծքին սեղմած իր տղան՝ կարծես կը քնանայ, մեռած, աչքերն երկնքին, ողբերգական։ Հորիզոնը բոսորագոյն է խորունկ ու մրացիկ։

Քանի մը ծառեր ինկած են ձեղքոռած, տեղաբաժնի, դաշտին վրայ՝ ուր կարկոշքիւն մը կը տիրէ վերջալոյսին խաղաղութեան մէջ։ Մեծ տխրութիւն մը կը սառաւնի ամեն տեղ, մահուան արհաւիրք մը ամեն բանի վրայ, աշերակի սարսուռ մը...

Հեռաշոր կոշմակ մը կը հնչէ հեծկոտագին, մարած ու ողորմուկ ղողանջներով...

ԱԼԻՇԱՆ

(որ յանկարծ կ'երևայ մամբուն եզերքը, տեւիղքի մը պէս ձերմակ)

Ո՞վ կը կանչէ նորէն ինծի մարդկութեան...

78107-K.3.

857-87 P

(իր շոշորը նայելով տխրութեամբ ու մեղ-
մաճայլն)

Գեռ ծրխաշունչ աւերակ մ'ես Հայաստան...
Նորէն կու գամ ողբալ ըզքեզ Հայրենիք,
Ո՛վ դու, սըրտիս ու մանկութեանըս քաղցրիկ
Հին օրօրան, ահա՛ կու գամ վերըստին,
Մահուան ծոցէն արթննալով, մեծ վըշտին
Երգը բերել, ու բերել երգն արիւնոտ՝
Ազատութեան ու վըրէժի ճամբուն մօտ
Բոլոր ինկած հերոսներուն ի պատիւ...
Անոնք եղան արշալոյսներ բազմաթիւ
Երկընքիդ մէջ, ո՛վ Հայաստան...

(հեռաւոր կոչնակը կը հնչէ)

Կը լըսեմ,
Գեղին ձայնն է, Գոյսին զարթօնքը վըսեմ
Գիշերին մէջ, երբ ամէն բան կը մեռնի,
Ո՛վ տաճարներ, ո՛վ խորաններ հայրենի,
Ո՛վ աղօթքի լուսածըղիկ անկիւններ,
Երբ երէկուան ըստուերին մէջ հրեշտակներ
Կը թևածեն խունկով, լոյսով արեւցած՝
Բուրվառներու կըրակին շուրջ, երբոր բաց
Եւ երփներանգ ապակիէն կը փախչին
Հոգետաւիդ, աստուածաշունչ մեղեդին
Ու բոլոր հեքը սըրտերուն վիրաւոր,
Որ կ'աղօթեն ու կը սպասեն ամէն օր,
Ազնւապաշտ իրենց վըշտին մէջ՝ բարի,
Զի ցաւին մէջ ամէն չարիք կը մարի,
Երբ ան մեծ է, գեղեցկութեան մը համար,
Իբրեւ պատկերն Երկինքներուն աստղալուս...
Ի՛նչ կը տեսնեմ... Ո՛չ մէկ խորան... աւերակ
Է ամէն բան, և իրիկունը միակ
Կը պարուրէ սեւ պատմանքով մ'անսահման
Դաշտերն ամէն ու ճամբաներն ամենայն...

Ոչ մէկ արծիւ կը սաւառնի ճախրասլաց
Հայրենիքի ճամբուն վըրայ, թևաբաց
Մահը կ'իջնէ...

Բ Ա Ֆ Ֆ Ի

(որ յանկարծ կ'երևայ ծառերուն քով, կարծես
սևծակօր գերեզմանէ մը ելած, աչքերը խա-
շարով լեցուն...)

Գիշեր... գիշեր...

Ա Լ Ի Շ Ա Ն

(խղճահարութեամբ անոյշ ձայնով մը)

Խեղճ ուրուական...

Բ Ա Ֆ Ֆ Ի

(որ կը մօտենայ Աշխանին, եղբայրորեկ)

Գերեզմանիս մէջ արթուն
Կը մընայի, տարիներով, սե հողէն
Ըսպասելով արշալոյսին հըրեղէն...
Հիմա կու գամ... բայց... ի՛նչ... ափսոս, շատ
[հեռուն...]

(ողբերգական ժեստով մը ցոյց կու տայ հեռա-
ւոր անսահմանութիւնը՝ որուն վրայ գիշերը
կ'իջնէ դանդաղօրէն (կոչնակը կը հնչէ):

Մահուան ղօղանջ... ո՛ր է շառափն արևուն
Զոր ես տեսայ խաւարին մէջը չիրմիս,

Ու գինովցաւ ճառագայթով խեղճ հոգիս
Հայրենաբաղձ, արշալոյսի կարօտով...

Ա.Լ.ԻՇԱՆ

Բայց ո՞վ ես դուն, հոս ի՞նչ կ'ընես, ճամբուն քով,
Ուրկէ անցան տարագիրները ցեղին,
Հողերը, տես, միսերու պէս կ'արիւնին...

ԲԱՅՅԻ

Քեզ կը ճանչնամ... Ե՛ս ալ քեզ հետ երգեցի
Հայրենիքի ցաւերն ամէն, և ինծի
Ձի լըսեցին դիւցազնական սերունդներ...
Ես ցանեցի յոյսի բոսոր ծաղիկներ
Ակութներու կըրակին մէջ՝ լուսավառ
Կայծերու պէս...

Ա.Լ.ԻՇԱՆ

(քնարերգական, խանդավառ, մեղմիկ)

Ես ունեցայ քեզ համար
Քընար մ'ամբողջ հոգիիս մէջ կարեւէր,
Ո՛վ Հայրենիք, ո՞վ անմոռաց հին պատկեր
Լոյսի, փառքի, գեղեցկութեան, Անահիտ,
Ոսկիամայր, քանդակագեղ մեհեանիդ
Ես դափնիներ բերի, քերթող ծընրադիր,
Ձի դուն երազ մ'էիր չըքնաղ, անպատիր...
Երգեցի փառքն հերոսներուդ որ ինկան
Խառնուրդին մէջ, անմահութեամբ, ու Վարդանն,
Որ իր կրակոտ, վարդակարմիր արիւնով
Ծաղկեցուց դաշտն Աւարայրի, մեռնելով,

Յաղթանակի գեղեցկութեամբ մ'երկնային,
Եւ արշալոյս հագաւ տաճարն անմահին...

ԲԱՅՅԻ

Կ'ողջունեմ քեզ, ո՞վ Աւիշան, ո՞վ քերթող
Հայրենասէր:

Ա.Լ.ԻՇԱՆ

Այս ճամբուն վրայ մահադող՝
Կ'ողջունեմ քեզ ո՞վ հանճարեղ վիպասան,
Պաշտամունքի մեծ խորանն ես անսասան՝
Սերունդներուն համար, որոնք արծիւներ,
Պիտի բերեն ազատութեան արևներ.
Գիշերին մէջ հայրենիքի...

ԲԱՅՅԻ

Կըրակն ես,
Ո՛վ Աւիշան, որ չի մարիր արփագէտ.
Երկինքն ես դուն, որ անսահման կը բացուի,
Ո՛վ սիրաբոյր և աննրման ծերունի:
Դուն երգեցիր շատ աւելի քաղցրօրէն
Անուշ արևն Հայաստանի, ոսկեղէն
Հունձքերն անոր, արիւնոտ հողը յուրթի,
Որուն ծոցէն ալիք = ալիք կը յորդի
Գարնան աւիշը կենսաբոբե, երգեցիր
Ծաղկունքն անոր դաշտերու վրայ՝ ցանուցիր,
Ատղերն անոր, և Հայրենի ամէն գետ
Փոթորկեցաւ քու քընարիդ կուրծքին հետ.
Եւ օրհնելած իր արգանդէն բեղմնաւոր
Դուն հանեցիր հարուստ զանձերը բոլոր՝
Զոր «Սիսուան»իդ էջերուդ մէջ վեհօրէն

Ջետեղեցիր, և անոնց հետ արևէն
 Ոսկի տարափ մը թափեցիր:
 Դուն մեծ էիր. ու տարագիր ծերունի,
 Ագրիականի մըրմունջը քեզ օրօրեց,
 Հեռուն, հեռուն, մինչ սրգաւոր, տըրտմահեծ
 Քեզ կը կանչէր իր ծոցին մէջ հանգչելու
 Մայրական հողը փառահեղ քաջերու...

ԱԼԻՇԱՆ

Հիմա կու գամ, ու կը տեսնեմ որ միայն
 Հայրենիքն է մեծ լըռութիւն, գերեզման...

(մօտենալով մօր մը դիակին)

Տես մայր մը կայ կուրծքին տըղան է սեղմած,
 Եւ երկուքն ալ քընացեր են օրօրուած՝
 Հովերուն մէջ...

ԲԱՖԵԻ

(մօտենալով միւս դիակներուն, խոնարհելով
 անոնց վրայ)

Քանինք կան դեռատի,
 Աչքերնուն մէջ մահը կարծես կը ժըպտի
 Խորհրդաւոր գեղեցկութեամբ մը լեցուն...

ԱԼԻՇԱՆ

Հակատն անոնց լուսնի կաթովն է օծուն,
 Զի մահաբոյր լացաւ գիշերն արծաթէ

Երբոր ինկան ու քընացան, ո՛վ գիտէ,
 Վերջին անգամ երագեցին...

(կուճակը կը հնչէ)

ԲԱՖԵԻ

Ո՞վ է ան
 Որ կը շարժէ սարսափին մէջը մահուան
 Խեղճուկ զանգակը հեռաւոր գիւղերուն...
 Ո՞ր ձեռքը դեռ կը յանդգնի սարսուռն՝
 Արինթաթախ, բըզըքտըւած կարեւէր
 Յեղին հոգին հընչեցնել...

(երագկոտ)

Մեռելներ
 Կարծես կ'ապրին ու քընացած են միայն,
 Ըսպասելով բոսորագեղ առտըւան,
 Երբ հողին մէջ՝ միօրինակ կը ընոյթով
 Պիտի նետեն, — ո՛վ մեծ Երագ հոգեթով —
 Սերմնացանները ցորենի հատիկներ,
 Եւ արիւնէն պիտի ծաղկին կակաչներ...

ԱԼԻՇԱՆ

Ոչ մէկ ծաղիկ թօշնած է դեռ, ամէն բան
 Դեռ կը հընչէ, կը մեծնայ դեռ, ու ճամբան
 Որ կ'երկարի դիակներով ծածկըւած,
 Երկունք մըն է որ կը ծընի հըրարեած
 Հունձքի պատկեր մը գեղեցիկ. ո՛վ պատրանք,
 Ո՛վ Հայաստան, երգել ըզքեզ դեռ կըրնանք,
 Զի վերըստին պետի ծընիս մոխիրէդ,
 Փիւնիկի պէս, ու պիտ' ապրին քեզի հետ
 Փառքերն ամէն զորս ունեցար, ու դափնին՝

Որուն պըսակը դիւցազները տըւին,
Պիտի մընայ մեհեանիդ մէջ, անթառամ.
Ու քերթողները պիտի գան այս անգամ
Քեզ երգելու հայրենասէր քընարով՝
Կուրծքիդ վըրայ զարնան վարսեր սըփոռելով:
Կեանքին մէջէն՝ գիտախըռիւ պիտ' անցնին,
Եւ երգելով, քեզ երգելով տակաւին,
Վերջին անգամ անմահութեամբ խընդունակ,
Պիտի մեռնին Յաղթանակի թևին տակ...
Պիտ' ըլլաս վէս ու գեղեցիկ, կողերէդ
Աշխատանքի պիտի հոսին արփաւէտ
Լոյսն ու ոսկին արգասաւոր՝ քըրտինքէն...

ԲԱՖՖԻ

Ես կը լըսեմ որ կոչնակները կ'երգեն
Աւետելով հոգետաւիդ ցընծութեան
Տօնը բարի...

ԱԼԻՇԱՆ

(ընտրեղական ժեսուով մը, երազկոտ)

Կը վերածնիս Հայաստան...
Նորէն ծաղիկ նորէն արև կը հագնին
Դաշտերդ ամէն որ յագեցան արիւնին
Աւիքներէն, և ամէն բան կ'արթընայ,
Հայոց աշխարհ քու մայրական հողիդ վրայ...

(Արշալոյս ե, հորիզոնը կը կարմրի, վարդա-
վառ: Հեռուն զանգակատուն մը կը տեսնուի
արևած):

ԲԱՖՖԻ

Ես կը տեսեմ որ սերունդներ կը ծննին,
Մայրը կ'երգէ տըղուն փոքրիկ որրանին
Քովը նըստած, կ'երգէ ձայնով մը քաղցրիկ,
Եւ արևի տարափին մէջ ոսկեծղիկ
Կը պոռթկան կեանքն իրենց դաշտերը հերկուած,
Ու կը լեցուի մեղրով փեթակը լըռած...

ԱԼԻՇԱՆ

Ա՛լ արթընցիր, Հայոց անուշ աշխարհիկ,
Ո՛վ իմ սըրտիս դուն անմոռաց հին տեղիք,
Նորէն ապրէ՛, նորէն եղի՛ր դրախտավայր,
Ո՛վ գեղեցիկ աստուածուհի Վարդավառ,
Ո՛վ մայրական ջերմիկ օրրոց խանդակաթ,
Քընացո՛ւր գիտ չեղայ քերթող յուսահատ,
Երգեցի քեզ պարզ քընարով մը ոսկի
Պատրանքին մէջ երիտասարդ հասակի,
Ու ծերունի՛ սիրտըս մըլանց ու մըլանց
Քեզի համար նըւագներով երկնասլաց...

ԲԱՖՖԻ

Կ'երթամ նընջել, Արշալոյսն ե...
(Կը հեռանայ)

ԱԼԻՇԱՆ

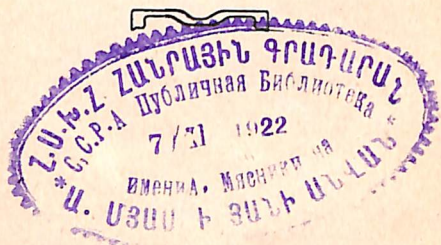
Ես հեռո՛ւն,
Աղբիականի ծըփանքներէն օրօրուն՝
Պիտի մընամ հայրենիքէ տարագիր,
Քեզի կարօտ, ո՛վ գերեզման, ո՛վ երկիր՝

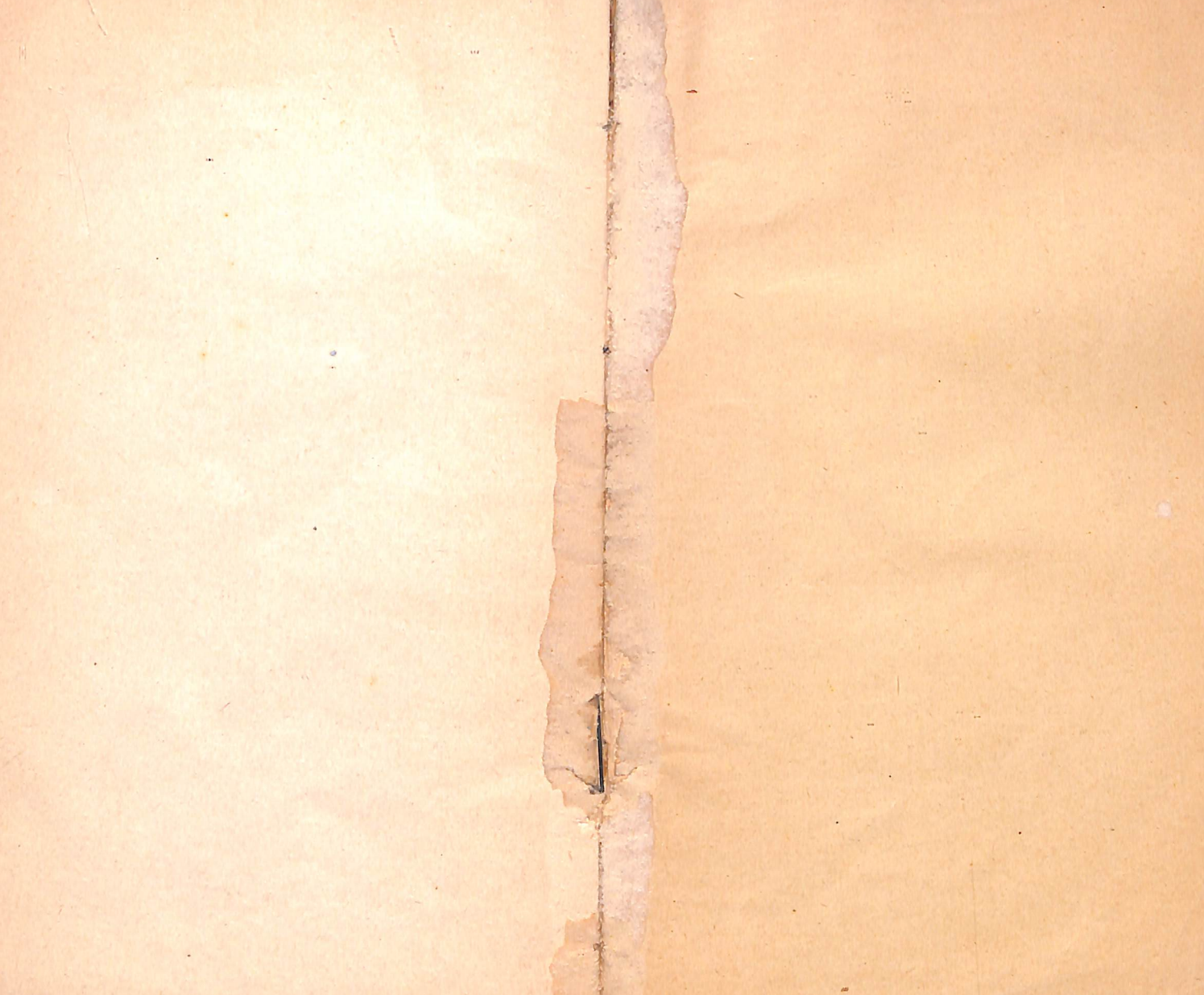
Որուն փոշին փառքի շունչով քըրքըրեց
Հոմէական բանակին դէմ Տիգրան մեծ...

(Ռեոդոնտէ Ռեռանայով տեսարանէն, տխուր ու
մեղմիկ ձայնով մը)

Մընաս բարձի, հին օրօրան քաջերու,
Ես ալ կ'երթամ շիրիմիս մէջ հանգելու,
Ու կը թողում բոլոր հոգիս՝ որ քընար
Դեռ կը հընչէ քաղցըրալուր քեզ համար...
Ձի դեռ կ'ապրիս, ու դեռ կ'ապրիմ Նահապետ,
Եւ բանաստեղծ, և դու փիւնիկ, ածիւնէդ
Վերածընած անմահութեամբ՝ լուսեղէն,
Հոգիդ լեցուն Ազատութեան արեւն...

(վարագոյր)

6926

2013

hmf